

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Kartlegging av hekkende rovfugl i Nordre Follo kommune 2026

NIBIO RAPPORT | VOL. 12 | NR. 135 | 2026

Rapport

TITTEL:	Kartlegging av hekkende rovfugl i Nordre Follo kommune 2026		
DATO:	26.10.2026	REVIDERT DATO:	-
ANTALL SIDER:	22	ANTALL VEDLEGG:	1

FORFATTER(E):	
NAVN:	DIVISJON/ STASJON/ANNET:
Nikolai Aarseth Krøgenes	NAK Natur Krøgenes
Mats Finne	Finne Natur
Jørund Rolstad	DSU, Biomangfold i skog
KONTAKTPERSON NIBIO: Jørund Rolstad, jorund.rolstad@nibio.no	

RAPPORTNUMMER: 12/135/2026	PROSJEKTNUMMER: 54891	ARKIVNUMMER: 26/01498
TILGJENGELIGHET: Åpen	ISBN: 978-82-17-04086-6	ISSN: 2464-1162

OPPDRAAGSGIVER: Nordre Follo kommune	OPPDRAAGSGIVERS KONTAKTPERSON: Hanna Utseth
---	--

PROSJEKTLEDER: Jørund Rolstad	KVALITETSSIKRET/GODKJENT: Lone Ross
---	---

STIKKORD: Rovfugl, hekkeområder, Nordre Follo kommune	FAGOMRÅDE: Biodiversitet
--	---------------------------------

SAMMENDRAG:

På oppdrag fra Nordre Follo kommune har vi kartlagt hekkeområder for rovfugler i kommunen ved først å samle informasjon fra databasene Rovbase 3.0, Sensitive Artsdata og Artsobservasjoner (skjermete funn). Deretter kontrollerte vi tidligere kjente og potensielle hekkeområder og lette etter nye reir. Gjennomgangen av databaser ga oss oversikt over 11 tidligere kjente rovfuglreir og 17 potensielle hekkeområder. Kartleggingen konsentrerte seg om de fire artene hønhauk, musvåk, vepsevåk og fiskeørn, da disse er mest utsatt for hogst av reirområdene. Av 9 tidligere kjente reir og 2 potensielle hekkeområder for hønhauk, fant vi kun 2 revir med hekking i år. Det var ingen tidligere kjente musvåkareir. Av 11 potensielle hekkeområder for musvåk fant vi 8 bebodde revir, hvorav vi fant reir i 4 av dem. Det var to kjente hekkeområder for fiskeørn, ett av disse hadde hekking i år, mens det andre ikke har hatt hekking siden 2012. Det var ingen kjente vepsevåkareir og vi observerte heller ingen vepsevåker der de var blitt observert tidligere. Det overraskende lave antallet hekkende hønhauker skyldes neppe lav bestand, men heller utdaterte data, og det faktum at vi ikke hadde anledning til å bruke lydopptakere under revirmarkeringen i mars-april. Vi anbefaler at kartleggingen følges opp de neste årene, spesielt ved bruk av lydopptakere i potensielle reirområder for hønhauk.

Rapportens referanse: Krøgenes, N. A., Finne, M. & Rolstad, J. (2026). *Kartlegging av hekkende rovfugl i Nordre Follo kommune 2026*. (NIBIO RAPPORT, 12/135). Norsk institutt for bioøkonomi.

Sammendrag

På oppdrag fra Nordre Follo kommune har vi kartlagt hekkeområder for rovfugler i kommunen ved først å samle informasjon fra databasene Rovbase 3.0, Sensitive Artsdata og Artsobservasjoner (skjermete funn). Deretter kontrollerte vi tidligere kjente og potensielle hekkeområder og lette etter nye reir. Gjennomgangen av databaser ga oss oversikt over 11 tidligere kjente rovfuglreir og 17 potensielle hekkeområder. Kartleggingen konsentrerte seg om de fire artene hønhauk, musvåk, vepsevåk og fiskeørn, da disse er mest utsatt for hogst av reirområdene. Av 9 tidligere kjente reir og 2 potensielle hekkeområder for hønhauk, fant vi kun 2 revir med hekking i år. Det var ingen tidligere kjente musvåkireir. Av 11 potensielle hekkeområder for musvåk fant vi 8 bebodde revir, hvorav vi fant reir i 4 av dem. Det var to kjente hekkeområder for fiskeørn, ett av disse hadde hekking i år, mens det andre ikke har hatt hekking siden 2012. Det var ingen kjente vepsevåkireir og vi observerte heller ingen vepsevåker der de var blitt observert tidligere. Det overraskende lave antallet hekkende hønhauker skyldes neppe lav bestand, men heller utdaterte data, og det faktum at vi ikke hadde anledning til å bruke lydopptakere under revirmarkeringen i mars-april. Vi anbefaler at kartleggingen følges opp de neste årene, spesielt ved bruk av lydopptakere i potensielle reirområder for hønhauk.

Forord

Personell

Firma	Navn	Utført arbeid
NIBIO	Jørund Rolstad	Prosjektleder, skiving av rapport
NAK Natur Krøgenes	Nikolai Aarseth Krøgenes	Feltarbeid, analyser, skiving av rapport
Finne Natur	Mats Finne	Feltarbeid, analyser, skiving av rapport

Ås, 23.10.2026

Jørund Rolstad

Innhold

Sammendrag	3
Forord	4
1 Innledning	6
1.1 Nordre Follo kommune	6
2 Metoder	8
2.1 Revir, reirområde og reir	9
2.2 Hønsehauk	10
2.3 Musvåk	10
2.4 Vepsevåk	10
2.5 Fiskeørn	10
3 Resultater	12
3.1 Hønsehauk	12
3.2 Musvåk	12
3.3 Vepsevåk	12
3.4 Fiskeørn	12
3.5 Andre arter	12
4 Diskusjon	15
4.1 Hønsehauk	15
4.2 Musvåk	15
4.3 Vepsevåk	16
4.4 Fiskeørn	16
4.5 Andre arter	16
5 Oppfølging	17
Referanser	19
Vedlegg	20

1 Innledning

I Norge hekker det 16 arter av dagrovfugler og 10 arter av ugler, som samlet kalles rovfugler (Appendix). Rovfugler er en samlebetegnelse for fugler som i stor grad lever av andre dyr som de dreper eller spiser som åtsel. Det er dermed ikke en taksonomisk enhet, men en økologisk betegnelse som beskriver fellestrekk ved artenes levevis.

Mange rovfuglarter er i en utsatt posisjon, de er viktige i næringskjeden, og de er ofte gode indikatorarter på tilstanden i økosystemet. Rovfuglene krever gjerne store leveområder og spesifikke habitater for hekking og næringssøk. Flere rovfuglarter hekker i eldre skog og trenger store reirtrær med kraftig greinsetting til å bære reiret. De er derfor spesielt påvirket av et intensivt skogbruk, og mangel på egnete reirplasser kan være begrensende for bestandene, selv om dette ikke er godt dokumentert (Gundersen m.fl. 2004, Rutz m.fl. 2006, Nygård m.fl. 2020, Jelstad 2021). Flere arter er omfattet av Norsk PEFC Skogstandard for bærekraftig skogbruk, kravpunkt 24 om «Hensyn til rovfugler og ugler» (PEFC 2022). For å kunne ta nødvendige hensyn, er det viktig å kjenne til artenes hekkeplasser.

Nordre Follo kommune tok initiativ til kartlegging av hekkende rovfugler i kommunen, og ønsket at oppdraget skulle svare ut følgende oppgaver:

- Bedre forståelsen av utbredelsen av rovfugl i kommunen
- Oppdatere eksisterende registreringer i Sensitive Artsdata
- Kartlegge og kartfeste nye hekkeområder
- Påpeke eventuelle behov for nye kartlegginger

Oppdraget er gjennomført av Jørund Rolstad (NIBIO), Mats Finne (Finne Natur) og Nikolai Aarseth Krøgenes (NAK Natur Krøgenes), finansiert av kommunen med midler fra tilskuddsordningen Natursats. Vi takker kommunen for godt samarbeid.

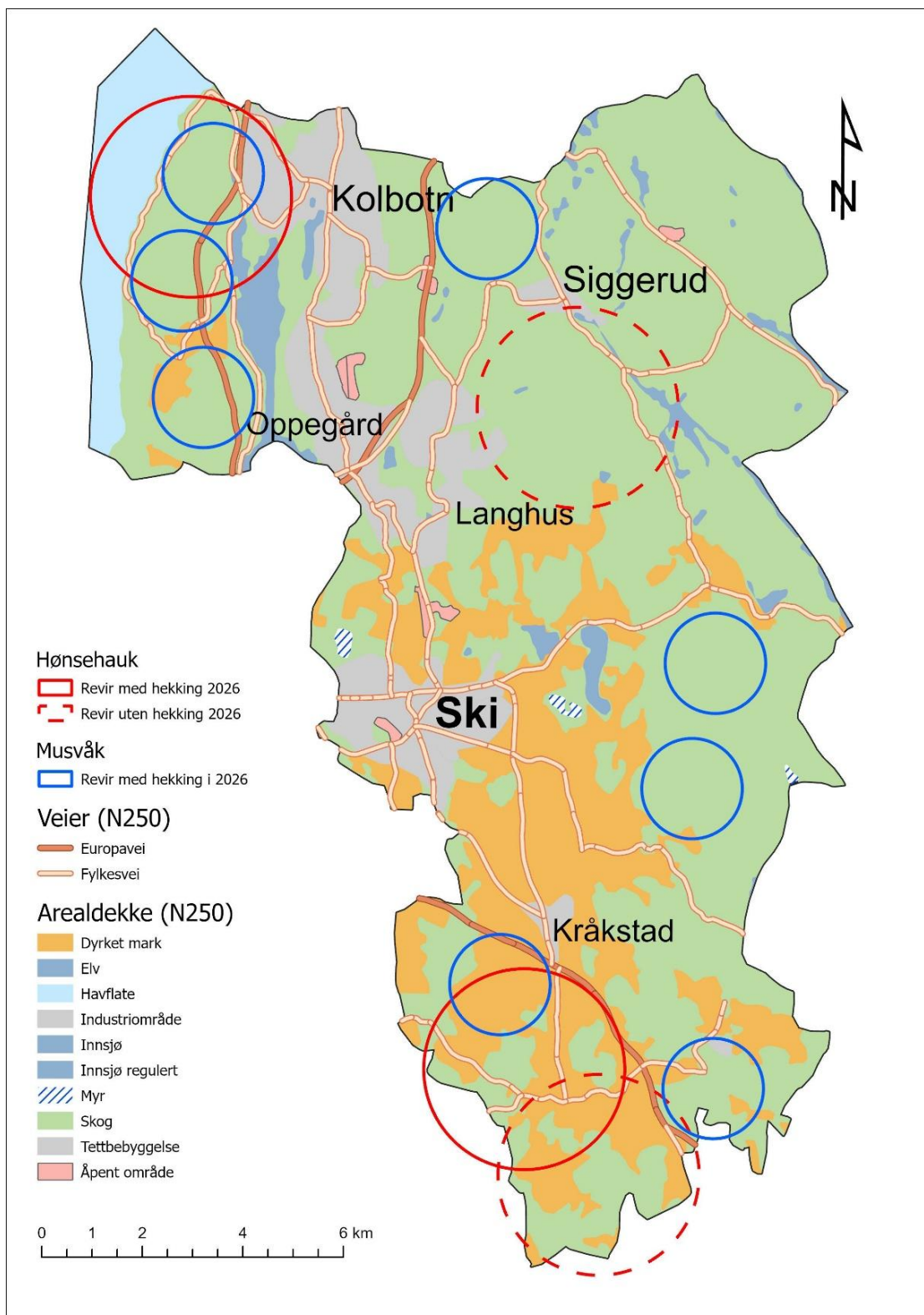
For at rapporten skal kunne være offentlig gir vi her en oversikt over resultatene fra kartleggingen uten å oppgi posisjoner på rovfuglreir på kart eller som koordinater, med unntak av musvåk og hønsehauk, der vi viser omtrentlige forekomster av hekkerevirene i 2026 (Fig. 1). Alle funn er rapportert i Rovbase 3.0 (rødlistede arter) og Artsobservasjoner (musvåk). Tidligere registreringer i Rovbase 3.0 er oppdatert, og kartgrunnlaget med nye registreringer er deponert hos kommunen.

1.1 Nordre Follo kommune

Nordre Follo kommune ble etablert i 2020 ved sammenslåingen av Oppegård og Ski kommuner og dekker et totalareal på 203 km² (Fig. 1). Produktiv skog dekker ca. 60 % av arealet og omfatter Sørmarka og deler av Østmarka i nord og øst. Naturreservater, landskapsvernområder og Østmarka nasjonalpark dekker hele 15 km², med Troll dalen og Delingsdalen naturreservater, samt Svartskog landskapsvernområde i vest mot Bunnefjorden, og Kollåsen og Gaupesteinmarka naturreservater, samt deler av Østmarka nasjonalpark i øst.

Landbruk- og kulturlandskap dominerer den sentrale og søndre delen av kommunen og dekker 20 % av totalarealet. Tettsteder og industriområder utgjør 15 % og strekker seg fra Kolbotn i nord gjennom Oppegård og Langhus til Ski. Vann og vassdrag dekker 5 %, med Gjersjøen i nordvest og Langen i øst som de to største vannene. Sentralt i kommunen ligger de næringsrike

våtmarksområdene Rullestad tjernet, Midtsjøvannet og Nærevannet, som alle er naturreservater.

Figur 1. Nordre Follo kommune med avgrensning av de viktigste areal-kategoriene. Omtrentlige forekomster av hekkerevir til hønehaug og musvåk er angitt med sirkler med henholdsvis 2 og 1 km radius.

2 Metoder

Tabell 1 viser alle rovfuglarter som hekker i Norge og hvilke som er prioritert i denne kartleggingen. Hovedfokus har vært på hekkeområder for hønsehauk, musvåk, vepsevåk og fiskeørn, da disse artene er mest utsatt for hogst. De sekundære artene er undersøkt i den grad det fantes tidligere kjente hekkeområder eller dersom artene ble observert under feltarbeidet. For de ikke-aktuelle artene har vi kun samlet informasjon om kjente hekkeområder fra databaser fordi det kan være relevant for hvor de prioriterte artene kan hekke.

Tabell 1: Liste over rovfugler som hekker i Norge, prioritering i dette oppdraget, rødlistestatus og trusselen arten står ovenfor. LC: livskraftig, NT: nær truet, VU: sårbar, EN: sterkt truet, CR: kritisk truet.

Hovedfokus / Trussel	Sekundære / Trussel	Ikke aktuelle
<i>Dagrovfugler</i>		
Hønsehauk (VU) hogst av reiområde	Havørn (LC) hogst av reiområde	Spurvehauk (LC)
Musvåk (LC) hogst av reiområde	Kongeørn (LC) hogst av reiområde	Tårnfalk (LC)
Vepsevåk (NT) hogst av reiområde	Vandrefalk (LC)	Dvergfalk (LC)
Fiskeørn (VU) hogst av reitre	Lerkefalk (NT)	Jaktfalk (VU) kun i fjellet
	Sivhauk (NT)	Fjellvåk (LC) kun i fjellet
	Rødgylte (NA) hogst av reiområde	Myrhauk (EN) kun i fjellet
<i>Ugler</i>		
	Hubro (EN)	Haukugle (LC)
	Lappugle (VU) hogst av reiområde	Hornugle (LC)
	Slagugle (EN) hogst av reiområde	Kattugle (LC)
		Perleugle (LC)
		Spurveugle (LC)
		Jordugle (LC) kun i fjellet
		Snøugle (CR) kun i fjellet

Vi samlet informasjon om tidligere kjente reirlokalteter fra databasene Rovbase 3.0, Sensitive Artsdata og Artsobservasjoner (skjermete funn), og ved å kontakte lokallag tilknyttet BirdLife Norge og Naturvernforbundet. I tillegg til kjente reirplasser samlet vi informasjon om mulige reiområder fra aktuelle observasjoner i Artsobservasjoner. Dersom denne informasjonen kunne indikere hekking, f.eks. voksne som varslet i hekketiden, har vi kategorisert disse som «potensielle» reiområder.

En effektiv metode for å kartlegge og overvåke hekkeområder for rovfugler er å bruke lydopptakere ved tidligere kjente reir eller potensielle områder på sen vinteren-våren, når de voksne markerer revirene sine og gir mye lyd fra seg (Rolstad m.fl. 2017). Man kan da konstatere om et revir er okkupert eller ikke allerede på våren, og dermed prioritere innsatsen på sommeren bedre. Dette fikk vi ikke muligheten til i år da midler til feltarbeidet først var klart i slutten av april.

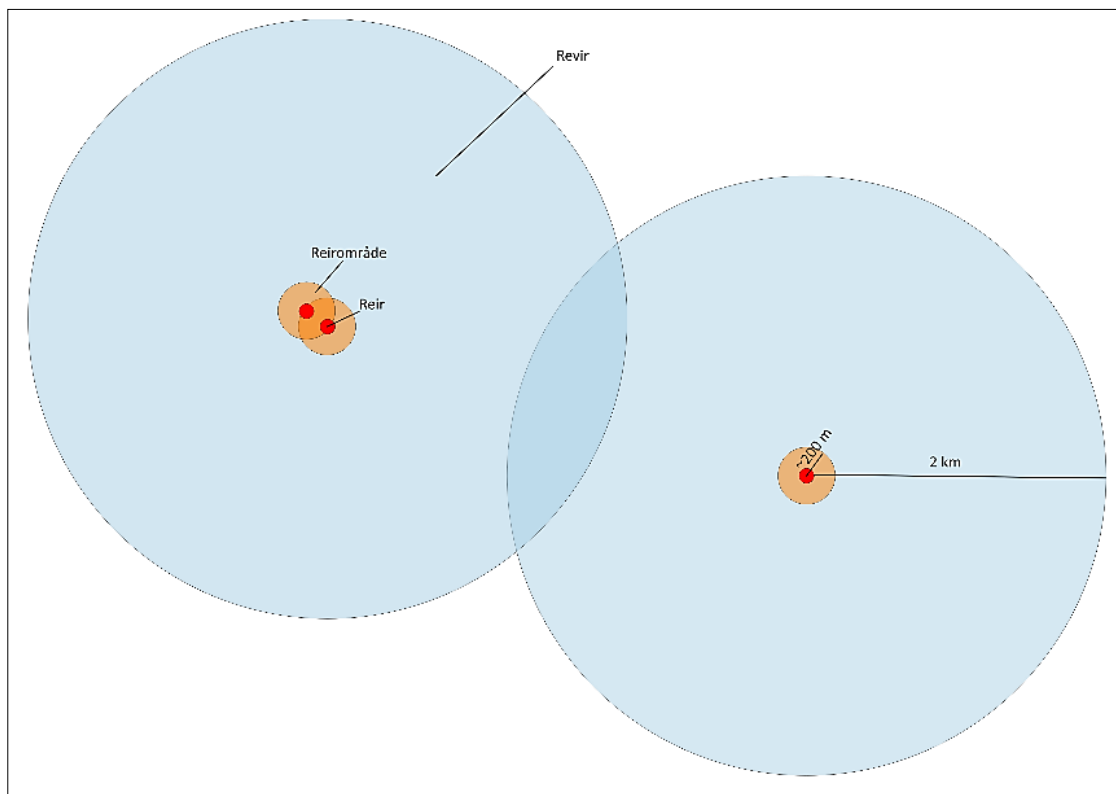
Feltarbeidet ble derfor utført fra midten av juni til midten av august, etter klekking og mens ungene fortsatt er i reiret eller i det omliggende reiområdet. Under søk etter nye reir i juli avspilte vi lydopptak av ungeskrik for å fremprovosere tigge-adferd hos ungene.

2.1 Revir, reirområde og reir

«Hekkeområde» er et generelt begrep som kan bety forskjellige ting, vi definerer derfor her hva vi forstår med uttrykkene revir, reirområde og reir. «Revir» er hele området som et par hevder og markerer gjerne med fluktlek og vokalisering – for hønsehauk i lavlandet i Follo kan dette dreie seg som 20-30 km² (Rolstad m.fl. 2017). Et revir kan gjerne inneholde flere alternative reir som fuglene veksler på å bruke de enkelte år. Slike alternative reir ligger typisk 50-200 m fra hverandre, og spesielt hønsehauk kan ha mange reir (opptil 8) dersom området i lengre perioder ikke har vært utsatt for større hogstinngrep. Det er særlig om våren i mars-april at rovfuglene markerer reviret i form av «fluktlek» og høylytt vokalisering. Denne atferden varierer mellom de ulike artene, og vepsevåken har den mest karakteristiske fluktleken blant norske rovfugler («sommerfugl-flukt»). Vi bruker begrepet «bebodde revir» dersom vi observerer revirmarkerende voksne fugler, uavhengig av om vi har funnet selve reiret.

«Reirområde» er mer løst avgrenset, men her definerer vi det som nærområdene rundt hvert reir opp til ca. 200 m, litt avhengig av hvordan terrenget ser ut. Vi har valgt en radius på 200 m basert på erfaringen at dette er området ungene oppholder seg i etter at de forlater reiret, men fremdeles blir føret av foreldrene. Dersom reviret inneholder flere nærliggende alternative reir, så kan det samlede reirområdet komme opp i et areal på 2-300 daa (Fig. 2).

Dagrovfuglene bygger «reir» som gjenbrukes over tid, og fordi de påbygges og pyntes på kan de oppnå store dimensjoner hvis de får være uforstyrret i en årrekke. Uglene bygger ikke selv reir, men flere arter (lappugle, slagugle) bruker jevnlig rovfuglreir hvis de er ledige. Ikke sjelden er det flere arter av dagrovfugler som veksler på å bruke de samme reirene, dette gjelder spesielt hønsehauk og musvåk. Det kan derfor ofte være vanskelig å avgjøre hvilken art reiret har tilhørt hvis ikke det er unger i reiret eller voksne som varsler.

Figur 2. Illustrasjon av begrepene revir, reirområde og reir.

2.2 Hønsehauk

Hønsehauken er oppført som sårbar (VU) i Norsk rødliste for arter 2021 (Artsdatabanken 2021). Reiret bygges i eldre og gammel skog og er derfor sterkt utsatt for hogst (Fig. 3). Reirområdene omfattes av kravpunkt 24 i PEFC skogstandard som sier at det skal avsettes et hensynsområde med radius på 80 meter uten hogst. Alternativt kan det gjennomføres «lukket hogst» fra 40-100 m.

De fleste voksne hønsehauker er standfugler som begynner å markere revir allerede i mars. I Follo legger hønsehauken normalt egg i siste halvdel av april og klekker i siste halvdel av mai. I rugetiden og når ungene er små er det som regel veldig stille ved reiret, og siden vi ikke hadde anledning til feltarbeid i mars-april, ble tidligere kjente og potensielle reirområder undersøkt fra midten av juni. I juli har ungene fløyet ut av reiret, men oppholder seg fortsatt i reirområdet og har tiggeadferd i form av skriking. Det er derfor lettere å oppdage nye reir i denne perioden enn på forsommeren. Under søk etter nye reir i juli avspilte vi lydopptak, dette øker muligheten for å oppdage nye revir. Vi brukte lydopptakere ved tidligere kjente reir der vi under feltarbeidet ikke fant indikasjon på hekking. Vi tok opptak hele døgnet og lot opptakerne stå ute i 2-3 døgn.

2.3 Musvåk

Musvåken er kategorisert som livskraftig (LC) i rødlista, men den omfattes likevel av PEFC skogstandard med en hensynssone på 25 m rundt reirtreet som skal unndras for hogst. Arten er hovedsakelig trekkfugl som ankommer Follo i mars-april, men i milde vintre kan noen overvintre. Eggene legges normalt noe seinere enn hønsehauk, men ved tidlig vår kan musvåk og hønsehauk være ganske synkrone i egglegging. Vi fant ingen opplysninger om tidligere kjente musvåk-reir, og potensielle områder ble sjekket fra midten av juni. Musvåken er ofte svært synlige i revirene og kan varsle mye om du beveger deg i nærheten av reirområdene. Likevel kan det være vanskelig å finne selve reiret da de ligger i mer varierte skogtyper enn hønsehauk-reirene (Fig. 3).

2.4 Vepsevåk

Vepsevåken er oppført som nær-truet (NT) i rødlista, og reirområdene er regulert i PEFC skogstandard med de samme kravene som for hønsehauk. Den er regulær trekkfugl som ankommer Follo svært seint, gjerne i slutten av mai. Eggene legges ofte ikke før i juni. De markerer revirene sine med spillflukt gjennom hele sommeren fra mai til august, men de markerer ikke lenge av gangen, så man må følge med lenge i potensielle områder for å oppdage revirhevdende par. Som oftest opptrer paret stillferdig og gir ingen anvisning om hvor reiret ligger med lyd eller urolig adferd. Reiret er derfor vanskeligere å finne enn for hønsehauk og musvåk. I begynnelsen av juni så vi etter spillflukt i potensielle områder hvor det tidligere var blitt observert vepsevåk. Vi stod på en plass med god oversikt i områdene og fulgte med i minst to timer i hvert område på tre forskjellige dager.

2.5 Fiskeørn

Fiskeørnen er rødlistet som sårbar (VU) men i motsetning til hønsehauken og våkene så kan det ifølge PEFC standarden hogges inntil reirtreet bare selve treet blir bevart. Den er en regulær trekkfugl som ankommer i april og legger egg i første halvdel av mai. Den er seinere ute enn hønsehauk og musvåk, men tidligere enn vepsevåk. Den kan ha unger i reiret som

fortsatt ikke kan fly til midten av juli. Slik som hos andre rovfugler blir også fiskeørningene føret på reiret en stund etter de har lært seg å fly. I mange tilfeller hekker fiskeørnen i nærheten av vann, f.eks. i toppen av furutrær på øyer, men reirene kan også ligge langt unna vannene som de trenger for næringssøk. Fiskeørnen varsler imidlertid på relativt lang avstand, 3-500 m, når man nærmer seg reiområdet, og reiret ligger normalt i toppen av store furutrær, så de er lette å observere.

Fiskeørnen er mindre utsatt for hogst enn hønsehauk, musvåk og vepsevåk. Reirtrærne er som regel svært godt synlig, og de ligger gjerne åpent til, f.eks. i toppen av furutrær som er satt igjen som frøtrær på hogstflater. Vi har derfor ikke prioritert å lete etter nye fiskeørnreir som ikke allerede er registrert og kjent fra før.

3 Resultater

Gjennomgangen av databaser og innhenting av informasjon ga oss oversikt over 11 tidligere kjente reir og 17 områder med potensiale for bebodde revir (Tabell 2). Av de tidligere kjente reirene var det 9 hønsehaukreir og 2 fiskeørnreir. Det var ingen kjente musvåk- eller vepsevåkreir. Av de potensielle reirområdene var 2 hønsehauk, 7 musvåk, 3 vepsevåk, 3 lerkefalk og 2 sivhauk. Det var ingen tidligere kjente reir eller potensielle hekkeområder av noen av de andre sekundære rovfuglartene. Spurvehauk, tårnfalk og kattugle er alle vanlige arter i Nordre Follo, og mange tårnfalker og kattugler hekker i oppsatte kasser. Disse har vi derfor ikke prioritert å følge opp. Andre potensielt hekkende rovfugler omtales til slutt i diskusjonen.

3.1 Hønsehauk

Av de 9 tidligere kjente reirområder var det kun hekking i to av dem i 2026. I det ene hadde det gamle reirtreet blåst ned sist vinter, men et nytt reir var etablert 750 m unna. Det andre området var i et naturreservat så vi brukte ikke tid på å lokalisere selve reirtreet. To hekkeområder har inntil nylig vært bebodd, men det var ingen tegn til hekking i år selv om reirene var intakte. De resterende reirene var enten helt eller delvis falt ned eller de lot seg ikke gjenfinne.

3.2 Musvåk

Det var ingen tidligere kjente musvåkreir, men gjennomgangen av databasene resulterte i 7 potensielle reirområder. Under feltarbeidet observerte vi revirhevdende musvåker i ytterligere 4 områder, dvs. 11 potensielle reirområder. En nærmere undersøkelse av alle disse resulterte i totalt 8 bebodde revir, hvorav vi fant reir i 4 av dem. I ett område var det unger i reiret, mens resten hadde varslende voksne eller reir med skitt på bakken.

3.3 Vepsevåk

Vi observerte ingen vepsevåker i områder hvor det tidligere var gjort registreringer (fra Artsobservasjoner). Vi registrerte heller ingen nye områder.

3.4 Fiskeørn

Det var hekking inneværende år i det ene av de to tidligere kjente fiskeørnreirene. Det andre kjente reiret var i bruk fram til 2012, men reiret raste ned i 2013. Det ble satt opp et kunstig reir på samme sted i 2020, men det har ikke vært kjent hekkforsøk her etter 2012.

3.5 Andre arter

Av de andre «sekundære» artene (Tabell 1) var det 3 potensielle reirområder for lerkefalk og 2 for sivhauk, basert på observasjoner i Artskart. Under feltarbeidet observerte vi lerkefalk med reviradferd i det ene av de 3 områdene, men ingen tegn til hekking i det andre. Det tredje området ble ikke undersøkt.

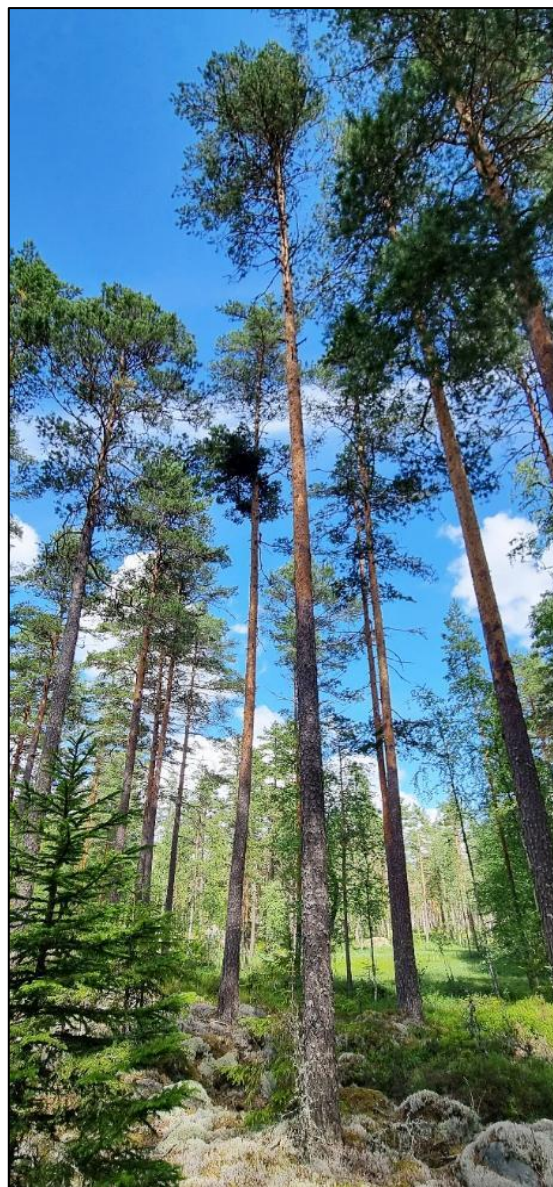
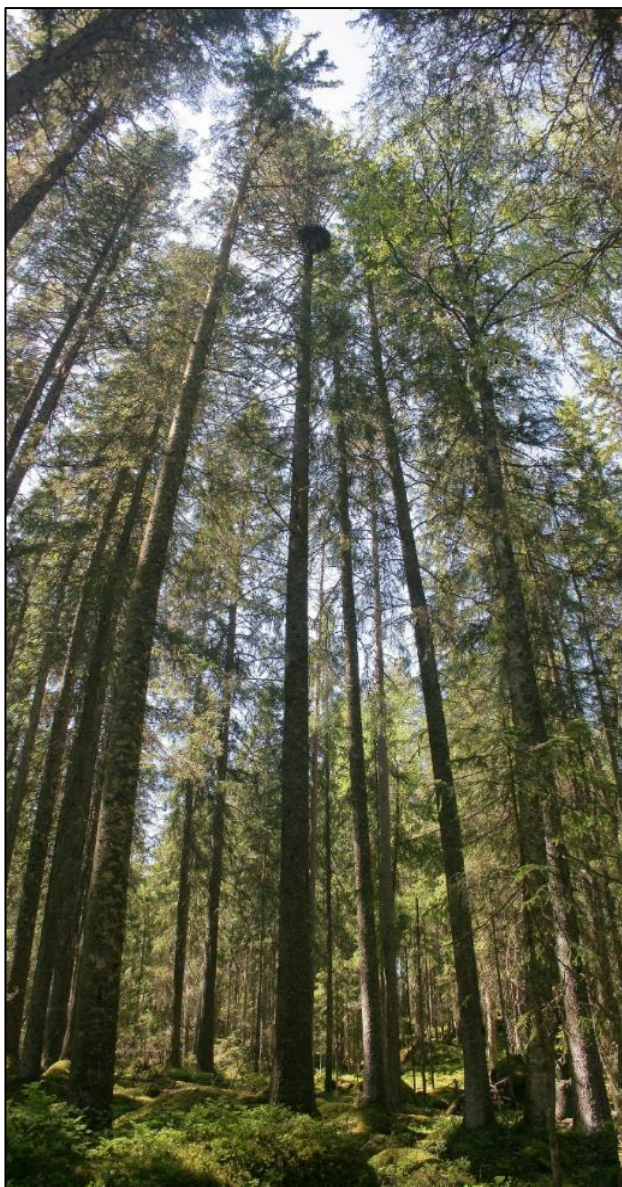
Selv om vi ikke observerte sivhauk ved besøk i de to tidligere kjente områdene, så ble vi gjort kjent med at det hadde blitt sett sivhauk med hekkeadferd i det ene området tidligere på året. Dette var i et naturreservat og det var i det samme området vi observerte lerkefalk. Ved den andre lokaliteten var det musvåk-hekking rett i nærheten, noe som kan ha påvirket sivhauken.

Alle funn av reir og observasjoner av rovfugler er rapportert i Rovbase 3.0 og Artsobservasjoner. Grunneiere er også varslet der det er funnet nye reir. Der vi har undersøkt tidligere kjente reir og det ikke var hekking eller reiret var borte, har vi oppdatert statusen til reiret i Rovbase.

Tabell 2: Tidligere kjente og potensielle hekkeområder, samt resultatene fra felt-registreringene i 2026, av rovfugl i Nordre Follo kommune.

Art	Resultat forundersøkelser		Resultat feltundersøkelser 2026		
	Tidligere kjente reirområder	Potensielle reirområder fra Artskart	Bebodde revir		Reirområder uten registrert hekking i 2026
			Reir kjent/funnet	Reir ikke kjent/funnet	
Hønsehauk	9	2	1	1	2
Musvåk	—	7	4	4	—
Vepsevåk	—	3	—	—	—
Fiskeørn	2	—	1	—	1
Lerkefalk	—	3	—	1	—
Sivhauk	—	2	—	1 ^{*)}	—

*) Revirhevdende par observert under kurtise på våren i følge Artskart.

Figur 3. Hønsehauken (til venstre) bygger gjerne reir i tett gammel granskog, mens musvåken (til høyre) er mer fleksibel og hekker oftere i mer åpne områder. (Foto: NIBIO).

4 Diskusjon

4.1 Hønsehauk

Vi har i en 10-års periode overvåket hønsehaukbestanden i et 250 km² stort område sørvest for Nordre Follo, i Ås og Vestby samt deler av Indre Østfold (Rolstad m.fl. 2017). Her har bestanden ligget på 6-8 hekkende par per år, noe som tilsvarer ca. 3 par per 100 km². Landskapet i Nordre Follo er ganske likt områdene lengre syd, og med et totalareal på ca. 200 km² kunne vi forvente en hekkebestand på 5-7 par i Nordre Follo.

Med dette som bakteppe kan det derfor synes overraskende at vi kun dokumenterte to beboede hønsehaukrevir, men det betyr ikke nødvendigvis at hønsehaukbestanden i Nordre Follo er lavere enn i Ås og Vestby. Mange av de gamle registreringene er utdaterte og vi har ikke hatt nok tid til å lokalisere nye reirplasser. Vi har lett nøye i områdene rundt de tidligere kjente reirene og i de potensielle reirområdene basert på skjermete funn i databasen Artsobservasjoner. Likevel er det store arealer vi ikke har undersøkt i detalj. Spesielt i de sammenhengende skogområdene øst i kommunen (Østmarka og Sørmarka) kan det være flere hønsehaukrevir, men der var det få tidligere kjente reir og lite observasjoner generelt.

Hønsehauken er vesentlig mindre tilbøyelig enn musvåken til å varsle med lyd når man er i nærheten av reirområdet. Dessuten hadde vi ikke anledning til å sette ut lydopptakere i mars-april i den perioden hvor revirhevdende hønsehauker vokaliserer mest aktivt. Ved bruk av lydopptakere kan man plukke opp aktive revir og bedre prioritere leteinnsatsen etter reirområder på sommeren.

Hønsehauken har ofte blitt framstilt som en gammelskog-art, mye på grunn av at reirområdene ligger i gammelskog. Vår overvåking av bestanden i nabokommunene Ås og Vestby peker i retning av at kulturlandskapet kan være mer attraktivt for hønsehauk enn sammenhengende skogstrakter (Rolstad m.fl. 2017). Hekketettheten er høyere, hekkesuksessen bedre, og leveområdene gjennomgående mindre i kulturlandskapet sammenlignet med et skoglandskap i Kongsvinger kommune (Varaldskogen). Dette samsvarer med flere andre studier som har rapportert at tettheten av hønsehauk er økende i kulturlandskap og urbane områder, men avtagende i sammenhengende skoglandskap (Tornberg m.fl. 2006, Rutz m.fl. 2006, Solonen 2014). Byttedyrtilgangen vinterstid er trolig mer stabil i kulturlandskapet. Det er derfor grunn til å tro at vi har underestimert hekkebestanden i Nordre Follo betydelig.

4.2 Musvåk

Musvåk er vurdert som livskraftig (LC) i rødlista, og vi vurderer at det finnes en god bestand av arten i Nordre Follo kommune. Dette reflekteres i det relativt høye antallet – hele 8 beboede revir – som vi registrerte under feltarbeidet. Musvåk stiller mindre krav til reirtre og reirområde enn hønsehauk, men arten skal likefullt tas hensyn til i skogbruket gjennom PEFC skogstandarden. Naboavstanden mellom beboede musvåk-revir kan også være betydelig kortere enn for hønsehauk.

Det kan ofte være vanskelig å bestemme om et reir som ikke er i bruk tilhører musvåk eller hønsehauk. Lappugla er også tilbøyelig til å bruke reir av begge arter, selv om denne ugla foreløpig ikke er kjent hekkende i Follo. Informasjon om reir bør derfor være tilgjengelig for skogeiere og driftsselskaper selv om man ikke kan fastslå sikkert hvilken art det er som har bygd reiret eller hekket der sist.

4.3 Vepsevåk

Vi lyktes ikke med å observere vepsevåk i de potensielle reirområdene fra observasjoner i Artskart. Vepsevåk-reir kan være svært vanskelige å finne da den ikke varsler i like sterk grad som musvåk og delvis hønsehauk. Trekkende vepsevåker ankommer Norge seint og spillflukten kan observeres fra midten av mai og utover sommeren. Man bør observere spillflukt i et område i både mai og juni for å være rimelig sikker på hekking, og flere observasjoner i et revir må gjerne til for å finne reir. Vi ser derfor ikke bort fra at det kan hekke vepsevåk i kommunen, selv om bestanden nok er vesentlig lavere enn for musvåk og hønsehauk.

4.4 Fiskeørn

Fiskeørnen skiller seg ut fra de fleste andre rovfuglene ved at de ikke hevder et stort revir. De varsler hovedsakelig i et avgrenset område rundt selve reiret. I områder med god tilgang på fisk kan de hekke overraskende tett, med naboavstander under en kilometer. Hvor stor hekkebestanden av fiskeørn er i Nordre Follo er vanskelig å vurdere, men den er neppe særlig høy. Inneværende år var det kun ett kjent hekkende par i kommunen, mens det tidligere har vært to. Det kan være ukjente hekkende par i den skogkledte østre delen av kommunen, der det også er en del vann og vassdrag.

4.5 Andre arter

I Tabell 3 gir vi en kort omtale av andre rovfugler som er, eller kan være, hekkende i Nordre Follo kommune. Jaktfalk, fjellvåk, myrhauk, jordugle og snøugle, hekker alle i fjelltraktene og er ikke aktuelle hekkefugler i Follo.

5 Oppfølging

Selv om vi har dokumentert færre aktive reir enn forventet ut fra antall tidligere kjente reir (særlig hønsehauk), har vi lagt et godt grunnlag for videre oppfølging. Vi har oppdatert statusen for gamle registreringer og har oversikt over potensielle hekkeområder for fremtidig oppfølging.

Videre oppfølging bør inkludere undersøkelser på senvinter/vår med bruk av lydopptakere. Det bør også inkludere undersøkelser av mulige reirområder i naturreservater for de prioriterte artene (hønsehauk, musvåk, vepsevåk og fiskeørn), da dette gir en pekepinn på hvor artene kan hekke i tilgrensende områder.

De kjente fiskeørnreirene bør fortsatt følges opp da dette er en sårbar art (VU), men leting etter nye reir bør avvente tips, siden søk etter nye reir ellers er svært tidkrevende. Forekomstene av sivhauk og lerkefalk er tilknyttet våtmarks-reservater, men siden begge arter er oppført som nær-truet (NT) i rødlista er det ønskelig at de følges opp.

Sist, men ikke minst, er det viktig at informasjonen om rovfugltreirenes eksakte lokalisering gjøres tilgjengelig for Follo landbrukskontor (Ås), slik at skogbrukssjefen kan følge opp aktuelle skogeiere når det planlegges hogst. Det er også viktig at driftsselskapene som utfører hogsten har gode rutiner på å konsultere informasjon i Sensitive Artsdata og skjermete funn i Artsobservasjoner.

Tabell 3. Kort omtale av de ikke-prioriterte artene i kartleggingen i Follo. Hekkende eller sannsynlig hekkende arter er merket grått.

Havørn	Hekker i dag i Oslofjorden og i Indre Østfold, men er ikke kjent som hekkefugl i Follo.
Kongeørn	Har de siste årene begynt å hekke mer i lavereliggende skogstrakter, men er ikke kjent å hekke i Follo.
Vandrefalk	Hekker sporadisk i Akershus og Østfold, men er ikke kjent å hekke i Nordre Follo.
Lerkefalk	Hekker sporadisk i lavlandet på Østlandet, gjerne nært vann og våtmarker. Revirmarkerende fugl ved en lokalitet. Mulig to andre lokaliteter i kommunen.
Tårnfalk	Vanlig hekkende i oppsatte kasser eller andre hulrom i Nordre Follo.
Dvergfalk	Hekker trolig sporadisk i skogstraktene i østre deler av kommunen
Spurvehauk	Vanlig hekkende i kvistreir i tett middelalder og eldre skog.
Sivhauk	Hekker sporadisk nært vann i sentrale deler av kommunen.
Rødgylte	Sørlig art som hekker sporadisk i Østfold, men ikke kjent som hekkefugl i Nordre Follo.
Hubro	Hekker sporadisk i Østfold, men ikke kjent som hekkefugl i Nordre Follo.
Lappugle	Hekker sporadisk i Akershus og Østfold, men ikke kjent som hekkefugl i Nordre Follo.
Slagugle	Hekker spredt i Innlandet fylke, ofte i oppsatte kasser. Ikke kjent som hekkefugl i Nordre Follo.
Kattugle	Vanlig hekkende i oppsatte kasser eller andre hulrom i Nordre Follo.
Hornugle	Hekker spredt i kommunen, gjerne i gamle kråkereir nær kulturmark.
Perleugle	Hekker spredt i kommunen. Benytter oppsatte kasser eller naturlige svartspett-hull. Trolig mest vanlig i skogstraktene øst i kommunen.
Spurveugle	Hekker spredt i kommunen. Benytter oppsatte kasser eller naturlige hakkespett-hull. Trolig mest vanlig i skogstraktene øst i kommunen.
Haukugle	Mest vanlig i fjellet, men hekker sporadisk i Akershus og Østfold særlig i smånager-år. Usikkert om den er konstatert hekkende i Nordre Follo.

Referanser

- Artsdatabanken 2021. Norsk rødliste for arter. – Artsdatabanken, Trondheim.
<https://artsdatabanken.no/>
- Gundersen, V., Rolstad, J. & Wegge, P. 2004. Hønsehauk og skogbruk – en gjennomgang av bestandsutvikling, økologi og trusler. – INA fagrapport 2. Institutt for naturforvaltning, NLH og Norsk institutt for skogforskning, Ås. 35 s.
- Jelstad, T. E. 2021. Hønsehauk i Buskerud. Resultater fra kartlegging i deler av Buskerud i årene 2000-2020. Innspill til rødlistevurdering 2021. – Notat. 6 s.
- Nygård, T., Jacobsson, R. & Østerås, T. R. 2020. Hønsehauken i gammelskogen: Femårsregelen i skogbruket kan føre til at mange intakte hekkeområder går tapt. – Vår Fuglefauna 43 (2): 78-83.
- PEFC Norge 2022. Norsk PEFC Skogstandard. – PEFC Norge.
- Rolstad, J., Finne, M. & Wegge, P. 2017. Hønsehauken i skog- og kulturlandskap. – NIBIO Rapport 3 (27), Ås.
- Rutz, C., Bijlsma, R. G., Marquiss, M. & Kenward, R. E. 2006. Population limitations in the Northern Goshawk in Europe: A review with case studies. – Studies in Avian Biology 31: 158-197.
- Solonen, T. 2014. Urbanization of the Northern Goshawk *Accipiter gentilis* in Finland. – Linnutvuosikirja 2014: 126-131. (På finsk med engelsk sammendrag).
- Tornberg, R., Korpimäki, E. & Byholm, P. 2006. Ecology of the northern goshawk in Fennoscandia. – Studies in Avian Biology 31: 141-157.

Vedlegg

Latinsk navn på rovfuglarter nevnt i rapporten.

Dagrovfugler (haukefugler og falker)	Accipitriformes & Falconiformes
Hønsehauk	Astur gentilis
Spurvehauk	Accipiter nisus
Musvåk	Buteo buteo
Fjellvåk	Buteo lagopus
Vepsevåk	Pernis apivorus
Fiskeørn	Pandion haliaetus
Havørn	Haliaeetus albicilla
Kongeørn	Aquila chrysaetos
Sivhauk	Circus aeruginosus
Myrhauk	Circus cyaneus
Rødglente	Milvus milvus
Vandrefalk	Falco peregrinus
Lerkefalk	Falco subbuteo
Tårnfalk	Falco tinnunculus
Dvergfalk	Falco columbarius
Jaktfalk	Falco rusticolus
Ugler	Strigiformes
Hubro	Bubo bubo
Snøugle	Bubo scandiacus
Lappugle	Strix nebulosa
Slagugle	Strix uralensis
Kattugle	Strix aluco
Haukugle	Surnia ulula
Hornugle	Asio otus
Jordugle	Asio flammeus
Perleugle	Aegolius funereus
Spurveugle	Glaucidium passerinum

NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er underlagt Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter.